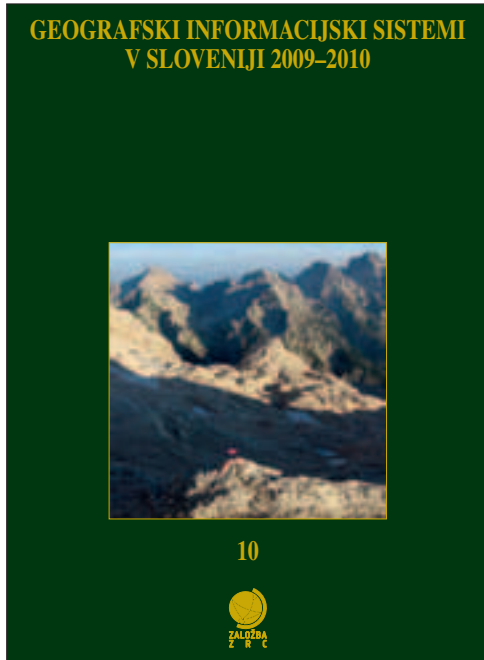

KNJIŽEVNOST**Drago Perko, Matija Zorn (urednika):
Geografski informacijski sistemi v Sloveniji 2009–2010
GIS v Sloveniji 10**

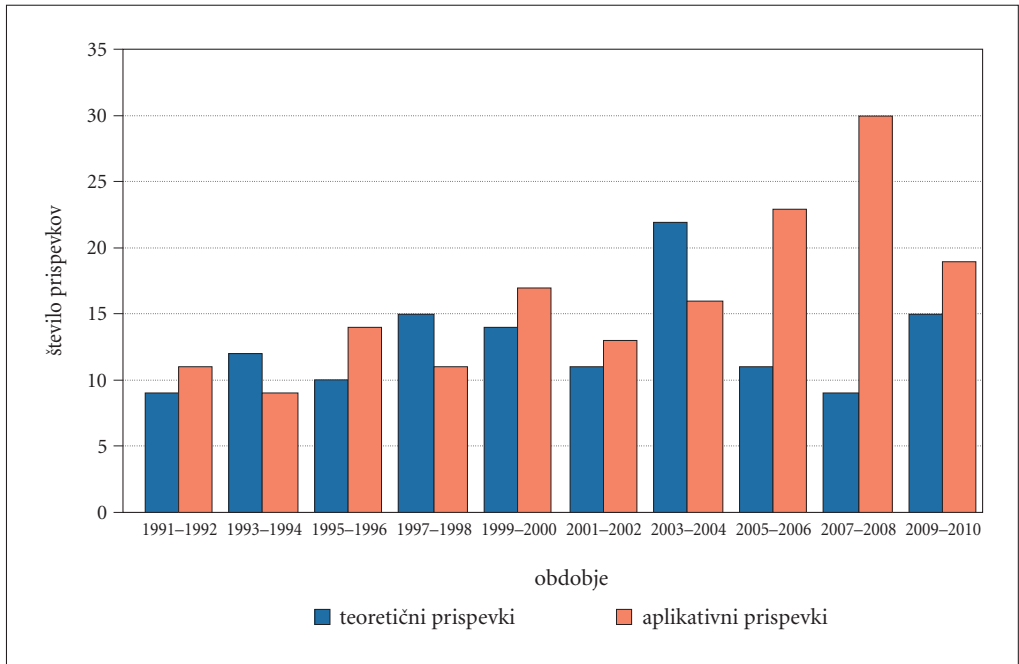
Ljubljana 2010: Založba ZRC, 341 strani, ISBN 978-961-254-210-8.

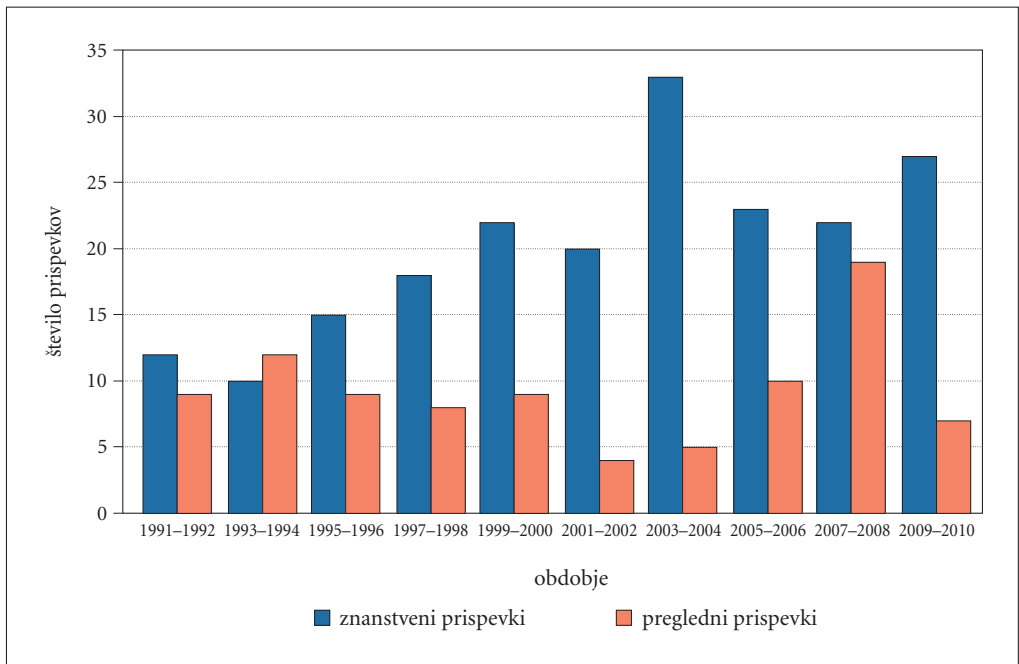
28. septembra 2010 je Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti oziroma njegova inštituta Geografski inštitut Antona Melika in Inštitut za antropološke in prostorske študije v sodelovanju z Oddelkom za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Zvezo geografov Slovenije in Zvezo geodetov Slovenije organiziral deseti bienalni simpozij »GIS v Sloveniji«. Ob tej priložnosti je ob izdajateljstvu Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU in soizdajateljstvu Inštituta za antropološke in prostorske študije ZRC SAZU, Zveze geografov Slovenije in Zveze geodetov Slovenije izšla monografija z naslovom »Geografski informacijski sistemi v Sloveniji 2009–2010«, kot deseta številka monografske zbirke »GIS v Sloveniji«.

Tokratna monografija vsebuje 34 znanstvenih in strokovnih poglavij ter je že deseta v zbirki monografij, ki od leta 1992 bienalno predstavljajo vsakokratni presek dveh letnega znanstvenega, strokovnega in pedagoškega dela na področju razvoja ter uporabe geografskih informacijskih sistemov v Sloveniji. Število avtorjev (skoraj sedemdeset) in njihova poklicna raznolikost dajeta vpogled v razmah tovrstnih raziskav in razširjenost, lahko bi rekli celo nepogrešljivost njihove uporabe. V vseh desetih knjigah je bilo skupaj objavljenih že blizu tristo prispevkov.

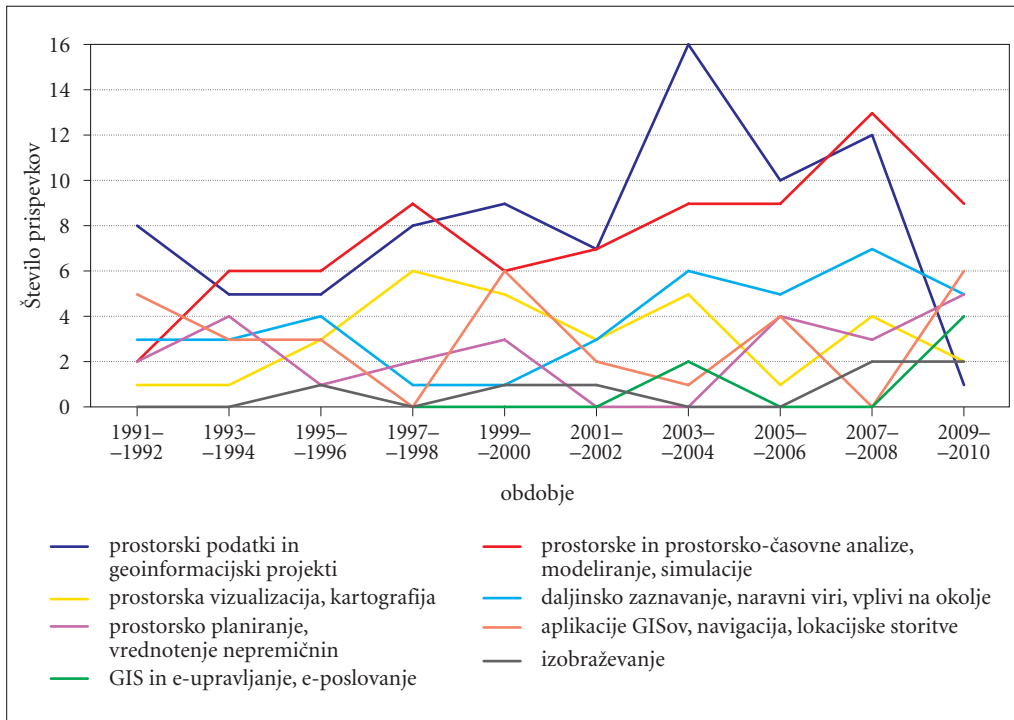
Tokratna knjiga ima namesto uvodnika prispevek o zgodovini knjižne zbirke »GIS v Sloveniji«, posvečen njenemu dvajsetletnemu izhajanju, ki sta ga napisala urednika knjige. V prispevku med drugim izpostavljata, da »... primerjava med prvo in zadnjo monografijo v knjižni zbirki GIS v Sloveniji pokaže na nedvomno izjemen vsestranski napredek na področju geografskih informacijskih sistemov. Na eni strani

Slika 1: Spreminjanje razmerja med »teoretičnimi« in »aplikativnimi« prispevki.

Slika 2: Spreminjanje razmerja med »znanstvenimi« in »preglednimi« prispevki.

Slika 3: Spreminjanje razmerja med prispevki glede na obravnavano področje geoinformatike.

se je močno izboljšala raven prispevkov v tehničnem smislu, predvsem glede na kakovost zemljevidov, shem, diagramov in drugih slikovnih prikazov, prav tako pa tudi vsebinska pestrost prispevkov. Njihovo število se je ustalilo med 30 in 40, narašča pa število avtorjev na posamezni prispevek in število ustanov, s katerih prihajajo avtorji. Ugodna je tudi vse večja zastopanost različnih strok, tudi takih, za katere so mnogi še pred kratkim menili, da jim geografski informacijski sistemi pri njihovem delu ne morejo prav dosti pomagati (na primer slovenski jezik) ...».

Kot rečeno, je prvi zvezek izšel leta 1992, vendar so si, kot je zapisano v prispevku, že leto prej (zato tudi dvajsetletnica): »... zastavili nalogo, da bomo bienalno predstavljali znanstvene, strokovne in pedagoške dosežke in usmeritve na področju razvoja in uporabe geografskih informacijskih sistemov v Sloveniji ...».

Za prva tri dveletja je bilo značilno, da sta bila simpozij in knjiga zelo neposredno povezana, saj so bili v monografiji oziroma takrat še zborniku objavljeni pozitivno recenzirani referati s simpozija. Od leta 1998 pa so v knjigi objavljeni pozitivno recenzirani prispevki, ki jih avtorji pošljejo na temelju razpisa, na simpoziju pa so predstavljeni le izbrani prispevki. »... Monografija tako prinaša razmeroma celovit pregled dosežkov na področju geografskih informacijskih sistemov zadnjega dveletja, simpozij pa pregled le najboljših, najbolj zanimivih ali kako drugače izstopajočih dosežkov zadnjega dveletja ...».

Prispevkov v knjigi je veliko, zato na tem mestu omenjamo le nekatere, ki so po subjektivnem izboru morda bolj zanimivi za geografijo. Kot v deveti knjigi, je tudi tokrat prvi GIS-ovski prispevek posvečen morfometriji; Mauro Hrvatin in Drago Perko (oba Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU) sta s pomočjo GIS-a uporabila t. i. metodo regionalne zvezne delitve površja za ugotavljanje oblikovanosti površja Slovenije. Z reliefom so povezani še nekateri prispevki. Klemen Zakšek (Inštitut za geofiziko, Univerza v Hamburgu) in sodelavci iz Inštituta za antropološke in prostorske študije ZRC SAZU predstavljajo metodo prikaza reliefa, ki temelji na razpršeni osvetlitvi, Borut Vrščaj in Tone Godeša (oba Kmetijski

inštitut Slovenije) pa modeliranje prehodnosti terena za potrebe vojske. Rok Ciglič (Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU) predstavlja uporabo metode segementacije za določevanje homogenih območij v pokrajini, Mateja Breg Valjavec (Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU) je za ugotavljanje morfometričnih sprememb v pokrajini izdelala digitalni model višin Logaškega polja za leto 1972, Dimitrij Mlekuž (Oddelek za arheologijo, Filozofska fakulteta Univerze v Ghentu) pa predstavlja uporabnost lidarja pri geoarheoloških raziskavah na aluvialnih ravninah. Jože Čar in sodelavci pišejo o izdelavi geološkega zemljevida dela Idrijsko-Cerkljanskega hribovja, Blaž Repe (Oddelek za geografijo, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani) pa predstavlja značilne kombinacije pedogenetskih dejavnikov v Sloveniji. Sledijo trije plazovni prispevki. Rok Ciglič in sodelavci (Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU) predstavljajo uporabnost izbrane metode strojnega učenja, metode odločitvenih dreves, za modeliranje zemeljskih plazov, Marko Komac in Mateja Jemec (Geološki zavod Slovenije) predstavljata metodo daljinskega zaznavanja za opazovanje premikov na območju zemeljskih plazov, prvič pa je v knjižni zbirki GIS v Sloveniji predstavljena tudi uporabnost GIS-a za ugotavljanje nevarnosti pred snežnimi plazovi (Miha Pavšek in sodelavci; Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU). O naravnih nesrečah govorita tudi prispevek Mihaela Triglav Čekade in Daliborja Radovana (Geodetski inštitut Slovenije) o metodah brezkontaktne izmere za hitro pridobivanje podatkov o posledicah naravnih nesreč ter prispevek Tomaža Vernika (Kmetijski inštitut Slovenije) in sodelavcev o uporabnosti GIS-a za napovedovanje suše. Sodobne GIS metode se uporabljajo tudi za preučevanje Triglavskega ledenika, kar predstavljajo Mihaela Triglav Čekada (Geodetski inštitut Slovenije) in sodelavci, za modeliranje prispevnih območij površinskih voda (Anka Lisec in sodelavci; Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani) in izdelavo zemljevidov specifičnih odtokov (Peter Frantar (Agencija Republike Slovenije za okolje) in Irena Rejec Brancelj (Ministrstvo za okolje). Kar nekaj prispevkov je posvečenih urbani geografiji in geografiji prometa. V okviru prve Samo Drobne in sodelavci (Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani) analizirajo zaznavni rob urbanih središč, Anka Lisec in sodelavci (Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani), predstavljajo modeliranje funkcionalnih območij urbanih središč, Urška Kanjir in sodelavci (Inštitut za antropološke in prostorske študije ZRC SAZU) pa predstavljajo ugotavljanje sprememb urbanih središč na podlagi posnetkov Landsat. Med geografijo prometa lahko štejemo prispevke Vasje Brica in sodelavcev (Geodetski inštitut Slovenije) o kartiranju prometnih nesreč, Alme Zavodnik Lamovšek (Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani) in sodelavcev o dostopnosti javnih dejavnosti z avtobusnim potniškim prometom, Andreja Tibauta (Fakulteta za gradbeništvo Univerze v Mariboru) in sodelavcev o GIS-u in upravljanju javnega potniškega prometa Jerneje Fridl in sodelavcev (Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU) o vzpostavljanju tarifnega conskega sistema za javni potniški promet ter Žige Kokalja in Kristofa Oštirja (oba Inštitut za antropološke in prostorske študije ZRC SAZU) o dinamičnem cestninjenju. Izpostavili bi še prispevke Sandija Berka (Geodetski inštitut Slovenije) in Žarka Komadina (Geodetska uprava Republike Slovenije) o trikotniško zasnovani transformaciji med stari in novim državnim koordinatnim sistemom, Davida Boleta (Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU) o uporabi geografsko obtežene regresije s pomočjo GIS ter Dušana Petroviča (Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani) in sodelavcev o e-gradivih za zgodovino in geografijo v osnovnih in srednjih šolah.

Končajmo s komentarjem urednikov monografije v uvodnem prispevku, ki izpostavi, da si »... v prihodnjih monografijah ... ne želimo povečevati števila prispevkov, pač pa povečati njihovo kakovost in pestrost. Še vedno je malo prispevkov s področja izobraževanja, v nobeni monografiji doslej nista bila s tega področja objavljena več kot dva prispevka. Želimo si sodelovanja novih avtorjev, novih ustanov in novih vsebin, pri katerih se bodo lahko izkazali geografski informacijski sistemi. Predvsem pa bi radi od avtorjev dosegli, da bi večjo skrb namenili tudi slovenskemu jeziku in razvijali slovensko izrazje tudi na področju geografskih informacijskih sistemov ...«.

Več podatkov o knjižni zbirki pa ponuja tudi njena spletna stran: <http://giam.zrc-sazu.si/giss>.

Matija Zorn

Matija Zorn, Blaž Komac, Miha Pavšek, Polona Pagon (uredniki):

Od razumevanja do upravljanja

Naravne nesreče 1

Ljubljana 2010; Založba ZRC, 374 strani, ISBN 978-961-254-185-9.

Naravne nesreče oziroma naravni pojavi, ki ogrožajo in povzročajo škodo ljudem, imajo izjemno pomembno vlogo v našem vsakdanjem življenju. Tega se pogosto ne zavedamo, saj nam daje tehnološki razvoj nekakšno lažno samozavest in občutek, da zmoremo vse, tudi obvladovati naravo. Ob naravnih nesrečah, še posebej ob tistih, pri katerih smo sami neposredno udeleženi, pa se zato presenečeno, zgroženo in v iskanju krivca začnemo zavedati, da je to področje, kjer moramo stalno ravnati preudarno ter upoštevati dejstvo, da smo del narave in vključeni v njene procese, četudi nam ti niso vedno pogodu.

Pomena raziskovanja in dobrega poznavanja naravnih nesreč se dobro zavedajo na Geografskem inštitutu Antona Melika ZRC SAZU). Leta 2008 so ob pomoči Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje ter Slovenske akademije znanosti in umetnosti pripravili 1. trienalni znanstveni posvet »Naravne nesreče v Sloveniji«. Posveta so se udeležili predstavniki različnih ved in ustanov, kar je za razumevanje naravnih nesreč ključnega pomena, saj je nujno sodelovanje čim večjega spektra strokovnjakov.

Delo na področju naravnih nesreč ima na Geografskem inštitutu Antona Melika ZRC SAZU že prek pol stoletno tradicijo. V tem času je inštitut postavil več mejnikov geografskega (pa tudi širše) preučevanja naravnih nesreč, od prvih celovitih študij posameznih naravnih nesreč v petdesetih letih 20. stoletja, prek vodenja večletnega projekta »Geografija poplavnih področij na Slovenskem« (1972–1985) in organizacije posveta o naravnih nesrečah leta 1983 »Naravne nesreče v Sloveniji kot naša ogroženost«, do ustanovitve posebnega inštitutskega Oddelka za naravne nesreče leta 1992. V zadnjem obdobju lahko med mejnike štejemo organizacijo že omenjenih trienalih posvetov 'Naravne nesreče v Sloveniji' (1998–) in ustanovitev knjižne zbirke »Naravne nesreče« (ISSN: 1855-8887; medmrežni naslov zbirke: <http://giam.zrc-sazu.si/kznn>) v letošnjem letu.

Prva knjiga v zbirki ima naslov »Od razumevanja do upravljanja« in združuje poglavja iz različnih ved. Za bogato in raznoliko vsebino poglavij v monografiji so se sodelavci inštituta odločili na podlagi omenjenega posveta, saj se je izkazalo, da je tema naravnih nesreč zanimiva za širši krog raziskovalcev, strokovnjakov, zaposlenih v javni upravi, podjetnikov in študentov ter je zaradi takega interesa treba zasnovati tudi temu primerno knjigo, ki bo vsebovala različna področja raziskovanja. Monografija je zato namenjena vsakomur, ki ga naravne nesreče zanimajo oziroma bi ga morale zanimati.

Uredniki knjige, Matija Zorn, Blaž Komac, Miha Pavšek in Polona Pagon, so številne prispevke več kot 70 avtorjev razdelili v tri pregledne sklope. V prvem sklopu z naslovom »Vrednotenje naravnih nesreč« je 18 poglavij, v drugem sklopu »Preventiva pred naravnimi nesrečami« 11, v sklopu »Ukrepanje in obvladovanje naravnih nesreč« pa 8 poglavij.

Ker so v monografiji prispevki s področja geografije, geofizike, krasoslovja, gradbeništva, vodarstva, gozdarstva, meteorologije, geodezije, arhitekture, naravne dediščine ter psihologije in socialnega dela, daje knjigi izjemen pomen in širino ter hkrati poudarja dejstvo, da je preučevanje naravnih nesreč izrazilo interdisciplinarno.

Predstavitve vseh poglavij v tem kratkem opisu ni mogoča, saj so zelo raznolika, zato pa bomo z omembo nekaterih skušali prikazati, na kako različne načine lahko preučujemo naravne nesreče.

V knjigo nas popelje razmišljanje prvih treh urednikov knjige o naravnih nesrečah kot družbenem problemu, nato pa si sledijo posamezni sklopi. V prvem sklopu knjige je poudarek predvsem na raziskovanju, dojetanju in vrednotenju naravnih nesreč. Bojan Erhartič in Ida Jelenko sta se lotila preučevanja naravnih nesreč z vidika varovanja naravne in kulturne dediščine ter na dveh primerih (slap Čedca ter bolnica Franja) pokazala, kako ljude zelo različno dojemamo naravne procese. Kar nekaj prispevkov je obravnavalo potresno dejavnost. Marjana Lutman, Polona Zupančič in Barbara Šket Motnikar so v svojem prispevku predstavili metodi za ocenjevanje potresne odpornosti na območju Mestne občine Ljubljana, Andrej Gosar ter Renato Vidrih pa sta v dveh samostojnih prispevkih obravnavala potresno nihanje tal in ranljivost stavb oziroma potresno dejavnost v Zgornjem Posočju. Pregledno poglavje o raznih naravnih nesrečah, ki vplivajo na gozdove, sta pripravila Jošt Jakša in Marija Kolšek, nekoliko bolj podrobno o vetrolojih v gozdovih Julijskih Alp pa Matija Klopčič, Aleš Poljanec in Andrej Bončina. Na vzroke in posledice suše, ki ogroža Pomursko regijo, nas je opozorila Tatjana Kikec. Tudi poplave niso ostale brez širše omembe. Gregor Kovačič se je lotil iskanja vzrokov in posledic poplav v povirju reke Pivke, ki so bile novembra leta 2000. Poplavam je bilo poleg potresov, snežnih plazov, burje, suše, neurij, pozeh, žledu in požarov namenjeno veliko prostora tudi v poglavju o naravnih nesrečah na krasu, ki ga je pripravila Nataša Ravbar. Dve poglavji obravnavata tudi erozijo. Analizo hitrosti erozijskih procesov v porečju Dragonje je prispeval Matija Zorn, o načinih varovanja pred tovrstnimi procesi ter urejanju hudournikov pa so pisali Jože Papež, Tadej Jeršič in Janko Černivec.

Drugi sklop je namenjen preventivi. V tem prevladujejo predvsem poglavja o naravnih nesrečah povezanih z vodami in varstvom pred njimi. Darko Azeljč, Blažo Đurovič in Gabrijela Grčar so predstavili osnutek okvirnega programa ocene in obvladovanja poplavne ogroženosti za obdobje 2009–2015, Mira Kobold je ugotavljala povezave hidroloških pojavov z vedno aktualnimi podnebnimi spremembami, Matjaž Mikoš pa je skušal navesti ukrepe za zmanjšanje poplavne škode v Sloveniji. Nekaj poglavij je namenjenih tudi sistemom opozarjanja; o sistemih opozarjanja na nevarne vremenske razmere piše Andrej Hrabar, o nevarnosti snežnih plazov Dušan Petrovič, o napovedovanju visokih voda pa Mojca Robič, Peter Frantar in Janez Polajnar. Številna poglavja se osredotočajo tudi na prostorsko načrtovanje, kjer je upoštevanje naravnih nesreč izredno pomembno. Matija Zorn, Blaž Komac in Miha Pavšek denimo opozarjajo na uporabnost geomorfološkega znanja pri prostorskem načrtovanju; poleg teoretičnega dela navajajo zanimiv primer možne ureditve ceste čez prelaz Vršič.

Zadnji oziroma tretji sklop je posvečen ukrepanju ob naravnih nesrečah. Mina Dobravec, Tomaž Kunčič in Julij Jeraj so predstavili nekaj standardov intervencijskega pokrivanja ter prikazali njihovo aplikacijo na območju Mestne občine Ljubljana, Robert Kus pa je opisal, kako je javna uprava pripravljena na delovanje ob nastanku nesreče. Raziskovalci s Fakultete za socialno delo so opisali izsledke širše razi-

skave, v kateri je analiziran način ravnanja posameznikov in različnih organizacij v primeru nesreč, v ločenem poglavju pa še dejanski primer nudenja pomoči prebivalcem potresa na Bovškem leta 2004. Dve poglavji obravnavata tudi sanacijske posege v gozdovih po povzročeni škodi zaradi različnih naravnih nesreč.

Hiter pregled nekaterih prispevkov seveda ne more podati celotnega vsebinskega bogastva knjige, a daje vsaj občutek, kako raznolika je vsebina. Kar torej lahko razberemo, če preletimo kazalo, pa je dejstvo, da je urednikom uspelo v eni monografiji zbrati obsežno znanje, ki pokriva področje naravoslovja, družboslovja in celo humanistike ter dejansko pomeni primer celostnega pristopa k reševanju tako velike problematike, kot so naravne nesreče.

Knjigo, ki obsega 374 strani ter ogromno fotografij, skic, zemljevidov in drugega slikovnega gradiva, lahko tokrat merimo predvsem (oziroma le) v megabajtih, saj je izšla zaenkrat le v elektronski obliki na zgoščenki, mogoče pa jo je prebrati tudi na medmrežnem naslovu: <http://giam.zrc-sazu.si/sites/default/files/Naravne-nesrece-01.pdf>. Tiskana različica tokrat zaradi nepridobitve sicer obljubljenih finančnih sredstev žal še ni izšla. Upajmo, da bo inštitutu v prihodnje uspelo izdati tudi tiskano različico; naslednja priložnost bo že leta 2011, ko načrtujejo drugo številko.

Rok Ciglič

Igor Jurinčič:

Nosilna zmogljivost Slovenske Istre za turizem

Portorož 2009: Fakulteta za turistične študije – Turistica, 221 strani, ISBN 978-961-6469-44-9 (Turistica).

Monografija je avtorjevo doktorsko delo, prirejeno za knjižno izdajo. Igor Jurinčič je diplomiral iz geografije in sociologije leta 1989 na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, kjer se je zaposlil kot mladi raziskovalec. Leta 1993 je magistriral in leta 2005 doktoriral. Leta 1993 se je zaposlil na Zavodu za družbeni razvoj Občine Koper, od leta 1996 pa dela na Fakulteti za turistične študije Turistica v Por-

torožu, kjer predava predmete Turistična geografija, Načrtovanje in urejanje prostora, Interpretacija turističnih resursov in Prostorski učinki turizma.

Prav vsebina teh predmetov se močno prepleta s poglavji monografije. Avtor celostno obravnava in vrednoti prostorske sestavine in prvine, ki jih v pokrajino prinašata turizem in rekreacija. S turističnim razvojem se bogatijo vsebine podeželskih, polmestnih in mestnih pokrajin sredozemske Slovenije, kar pa je pogosto v nasprotju z naravovarstvenimi zahtevami oziroma željami po ohranjanju naravne in kulturne dediščine.

Avtor obravnava slovenski del Istre, bolj natančno pa Ankaranski polotok. S pomočjo geografskega informacijskega sistema in statističnih metod analizira sedemnajstih ključnih prostorsko-ekoloških, infrastrukturnih in socio-psihološki kazalnikov za vrednotenje nosilne zmogljivosti pokrajine za različne scenarije trajnostnega razvoja turizma. Ugotavlja, da velikost plaže, kakovost pitne vode in zraka ter primernost zemljišč za nadaljnji turistični razvoj še ne presegajo zmogljivosti obravnavane pokrajine, pri vseh ostalih upoštevanih kazalnikih pa je zmogljivost že presežena, na primer pri vodni oskrbi, odlaganju odpadkov, prometni in turistični infrastrukturi, navtični in obbazenski ponudbi.

Monografija je hkrati temeljno in aplikativno izvirno znanstveno delo. Temelji na ustreznih teoretskih in metodoloških izhodišč, prinaša pa pomembna nova splošna metodološka in konkretna strokovna vsebinska spoznanja pri geografskem vrednotenju pokrajine za razvoj turizma.

Knjiga ni namenjena samo študentom geografije, turizma in prostorskega planiranja, ampak tudi raziskovalcem in svetovalcem na področju turizma, lokalnim turističnim organizacijam, društvom in nacionalni turistični organizaciji, lokalnim skupnostim in regionalnim razvojnim agencijam ter ostalim strokovnim in širšim javnostim, ki sodeluje pri načrtovanju turističnega in drugega razvoja.

Avtor izpostavlja negativne posledice preteklega razvoja, za bodoči razvoj pa priporoča kompleksni pristop, pri katerem naj bi se ocenam turistične zmogljivosti pokrajine priključila tudi ocene zmogljivosti pokrajine glede na ostale družbene dejavnosti, saj šele usklajenost med delnimi ocenami zmogljivosti pokrajine omogoča celostni in skladni razvoj. Pri usklajevanju naj bi aktivno sodelovale tudi lokalne skupnosti.

Besedilo monografije je tekoče in razumljivo, dopolnjujejo ga številne preglednice ter kartografsko in drugo slikovno gradivo.

Drago Perko

Andrej Bandelj, Samo Pahor, Aldo Rupel:

Tržaško in Goriško

Vodniki Ljubljanskega geografskega društva, Evropa, 8

Ljubljana, 2010: Ljubljansko geografsko društvo, Založba ZRC, 136 strani, 74 fotografij, 18 zemljevidov, 7 grafi, 4 preglednice, ISBN: 978-961-254-184-2.

Južni del slovenskega zamejskega prostora, Tržaška in Goriška pokrajina predstavljata gosto posejani in gospodarsko razviti pokrajini, ki sta hkrati nosilki regionalnega razvoja obmejnega območja. Pri oblikovanju njunega prostora in razvoja je imela odločilno vlogo pretekla družbenopolitična dinamika. Tokrat imamo pred seboj vodnik po Tržaškem in Goriškem, plod enodnevnih ekskurzij Ljubljanskega geografskega društva, ki so si tematsko sledile med leti 2007 in 2009.

V vodniku je zajetih šest ekskurzij, štiri po podeželskem območju ter dve po mestih Trst in Gorica, vodenih s strani strokovnjakov s posameznega vsebinskega področja. Prva izmed ekskurzij pod vodstvom Andreja Bandlja je vodila v Tržaški kras z dolino Glinščice, kjer je bil poudarek namenjen tako geomorfološkim značilnosti kraške pokrajine kot tudi družbeno geografski tematiki. Sledi ekskurzija Sama Pahorja, zamejskega Slovenca, na kateri so se udeleženci podrobneje seznanili s slovenstvom na območju Tržaške pokrajine, značilnostmi poselitve podeželja in mest ter vzporednega družbenega razvoja. Avtor nam s svojim osebnim kritičnim pogledom na nekatere pretekle odločilne dogodke povezane z manjšinskimi medsebojnimi sporazumi prikaže in še dodatno osvetli takratna dogajanja.

Obala tržaškega zaliva med Štivanom in Barkovljami je nazorna naravna meja med Krasom in Jadranskim morjem. Njene značilnosti in pomen za Slovence je strokovno predstavil Andrej Bandelj, geograf, turistični vodnik ter raziskovalec. Knjiga, ki predstavlja pomemben prispevek k bogatitvi znanj iz regionalne in turistične geografije, se nadaljuje z opisom ekskurzij Doberdobski kras in Laško, ter Jugovzhodna Furlanija, prav tako pod vodstvom Andreja Bandlja. Na obeh poteh je bil ponovno poudarek na fizično geografski tematiki, čeprav avtor ni zanemaril družbenega orisa obiskanih območij. Iz nabora obiskanih naravnih znamenitosti in njihovih opisov je razvidno, da je tamkajšnji svet izredno pester in zagotovo vreden ogleda. Vodnik je zaokrožen s predstavitvijo ekskurzije v Gorico in njeno okolico, ki jo je vodil Aldo Rupel, zamejski Slovenec, izjemno angažiran in osebno vpet v prizadevanja za zagotovitev manjšinskih pravic Slovencev v Italiji. Rupel je svojo predstavitev popestril z izvirnim dodajanjem na eni strani trpkih liričnih in na drugi strani hudomušnih satiričnih pesmi, ki iskrivo in doživeto ponazarjajo pomen Gorice za slovenski narod na širšem območju tega dela Primorske.

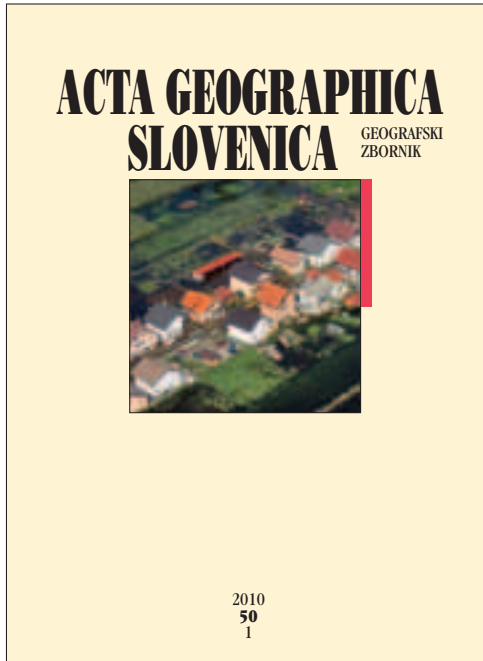
Kakovostni podatki in slikoviti opisi, ki jih avtorji podajajo v vodniku, ter nazorni opisi posameznih poti ekskurzije so izredno dragoceni, saj so pomemben vir še tako zahtevnemu bralcu in izletniku. Publikacijo odlikuje nazoren slog pisanja ter izjemno fotografsko gradivo, ki nas navdaja z občutkom pestrosti in raznolikosti obiskanih območij. Nedvomno bo vodnik med geografi in drugimi zainteresiranimi bralci deležen velikega odziva.

Vodnik Tržaško in Goriško, ki je izšel v okviru zbirke vodnikov Ljubljanskega geografskega društva, je napisan poljudno in dovolj zanimivo ter je velik doprinos k tovrstni geografski literaturi. Publikacija je bogato opremljena s kartografskim in slikovnim gradivom, ki poleg naravnogeografskih, družbenih in gospodarskih značilnosti zamejskega ozemlja nazorno prikazuje podrobne opise poti ekskurzije. Fotografsko gradivo so prispevali Andrej Bandelj, Silvo Bizjak, Jerneja Fridl, Primož Pipan in Brane Vidmar, kartografske prikaze pa je pripravil Rok Ciglič. Knjigo je uredil Drago Kladnik. Vodnik je Ljubljansko geografsko društvo izdalo v sodelovanju z založbo ZRC. Zbirka je z vodnikom Tržaško in Goriško nedvomno pridobila še eno kakovostno delo, ki bo deležno velikega odziva.

Katarina Polajnar Horvat

Acta geographica Slovenica/Geografski zbornik 50-1

Ljubljana 2010: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, sozaložnik SAZU, 170 strani, ISSN 1581-6613.

V letošnjem letu je izšel jubilejni petdeseti letnik znanstvene revije *Acta geographica Slovenica/Geografski zbornik*. Izid letnika je sovpadal z enim večjih uspehov revije, saj je revija z letom 2010, po tem ko je bila leta 2008 vključena *Science Citation Index Expanded* (SCIE; *Geografski vestnik* 80-1, str. 150–152) in je od letnika 2003 tako indeksirana v eni najpomembnejših svetovnih baz, s čimer je obdržala primat med slovenskimi geografskimi znanstvenimi revijami, pridobila t. i. faktor vpliva (*impact factor*). Faktor vpliva je revija prejela za leto 2009 in je znašal 0,714. V Sloveniji je imelo za leto 2009 faktor vpliva 13 revij, med katerimi je bila *Acta geographica Slovenica/Geografski zbornik* na visokem tretjem mestu.

Primeroma jubileju revije prvi članek v tej številki predstavlja njegovo osemindeset letno zgodovino. Članek z naslovom 'Zgodovina znanstvene revije *Acta geographica Slovenica*', sta napisala urednik (Blaž Komac) in upravnik revije (Matija Zorn; oba *Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU*).

V reviji, ki je vključno s petdesetim letnikom, na prek 12.000 straneh objavila 273 znanstvenih člankov, se je do sedaj zvrstilo šest urednikov. Prvi je bil Antona Melika (letniki 1–10), sledili pa so mu: Svetozar Ilešič (letniki 11–22), Ivan Gams in Drago Meze (letniki 23–34), Milan Orožen Adamič (letniki 35–45-1) ter Blaž Komac (letniki 45-2–50). Zanimivo je, da so se uredniki do sedaj menjali na približno deset letnikov.

Ena od značilnosti, ki jo izpostavljata avtorja prispevka je, da se je močno spremenila dolžina prispevkov. V času urednikovanja Antona Melika so bili članki dolgi povprečno dobrih petdeset strani, v času urednikovanja Svetozarja Ilešiča slabih osemdeset strani, v času urednikovanja Ivana Gamsa in Draga Mezeta nekaj prek petdeset strani, v času urednikovanja Milana Orožna Adamiča slabih štirideset in v času urednikovanja Blaža Komaca pa 25 strani. To odraža dejstvo, da raziskovalci danes pišejo posa-

meznega članka namenijo precej manj časa, kot so ga v preteklih desetletjih, daljše razprave pa zaradi boljših tehničnih možnosti geografi raje objavljajo v monografijah.

Zanimiva je tudi spolna struktura avtorjev v reviji, ki do neke mere odraža spolno strukturo raziskovalcev v slovenski geografiji. V reviji namreč kar 31 letnikov (med letnikom 2 in letnikom 33) oziroma skoraj štiri desetletja (1954–1993) ni bilo objavljenega nobena članka katere od raziskovalk. Od srede devetdesetih let preteklega stoletja se je to deloma spremenilo, a delež avtoric v vseh letnikih revije pomeni zgolj desetino člankov.

Avtorja posebej izpostavita leto 2002 kot leto, ko je revija doživela večje spremembe, saj se ji je takrat pridružila revija *Geographica Slovenica* (ISSN: 0351-1731), ki je izhajala med letoma 1972 in 2002 na bivšem Inštitutu za geografijo. Revija je tako z letnikom 43 (2003) spremenila svoje ime iz *Geografski zbornik/Acta geographica* (ISSN: 0373-4498) v *Acta geographica Slovenica/Geografski zbornik* (ISSN: 1581-6613), dobila je nov ISSN, novo zunanjo podobo, začela je pa tudi izhajati dvakrat letno. S tem letnikom imajo članki tudi t. i. identifikatorje digitalnega objekta (DOI) in so vpisani v SCIE.

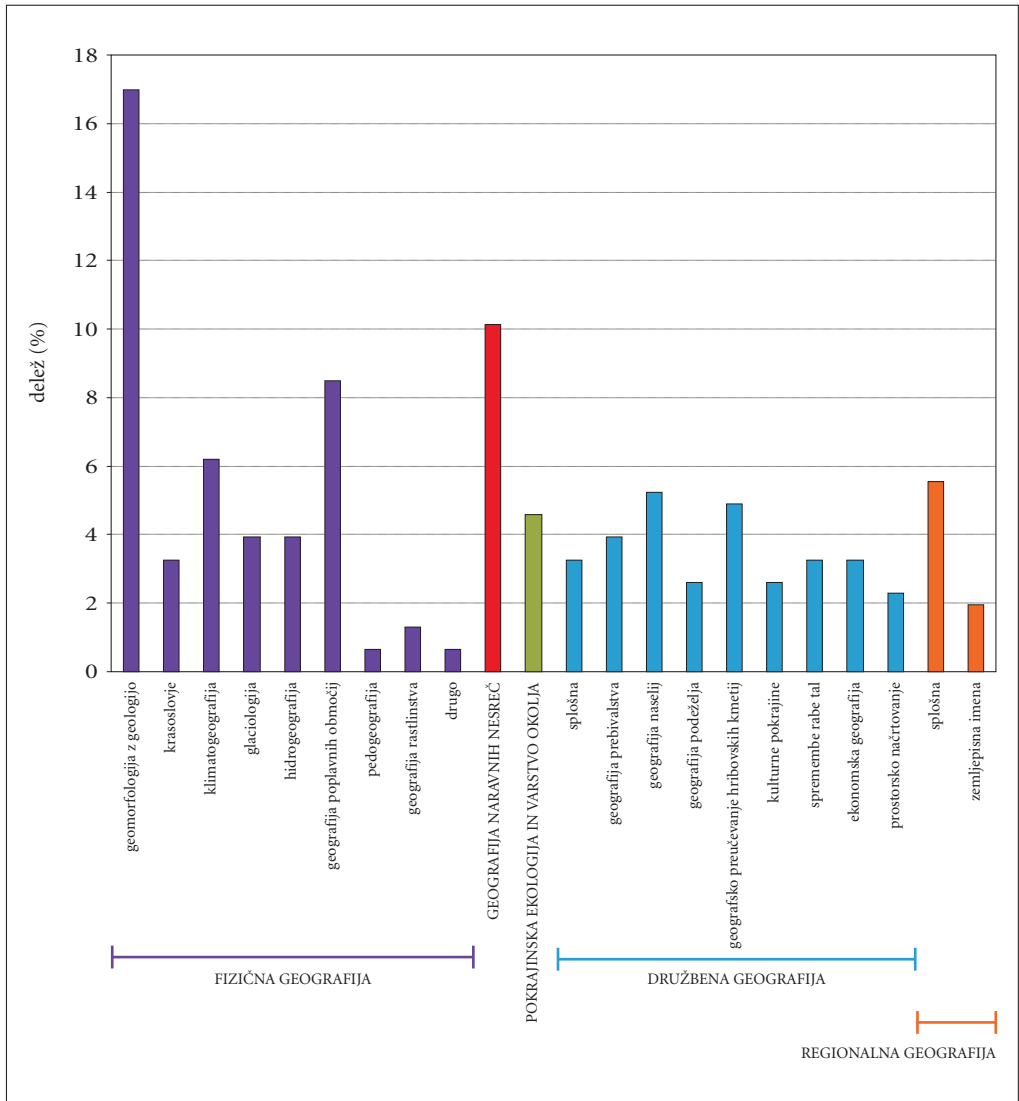
Vsebinsko je revija prvotno imela težišče na fizični geografiji, a se je razmerje med članki različnih geografskih vsebinskih področij predvsem po priključitvi *Geographice Slovenice* bolj uravnotežilo. Kljub temu pa fizičnogeografski prispevki še vedno predstavljajo slabo polovico vseh prispevkov, družbenogeografski slabo tretjino, prispevki s področja naravnih nesreč desetino, regionalna geografija petnajstino, pokrajinska ekologija z varstvom okolja pa približno dvajsetino prispevkov.

Poleg zgodovinskega uvoda prinaša tokratna številka še pet prispevkov s področij podeželske geografije, geografije naravnih nesreč, didaktike geografije, geografije prebivalstva in prostorskega načrtovanja.

Prvi je prispevek Boštjana Kerblerja z Urbanističnega inštituta Republike Slovenije z naslovom 'Vloga in pomen gospodarjevih dojemanj in mnenj za ohranjanje medgeneracijske kontinuitete na slovenskih hribovskih kmetijah'. Članek nadaljuje tradicijo geografskega proučevanja hribovskih kmetij, ki je bila v reviji v preteklosti dobro zastopana – slabih 5 % vseh člankov. Avtor ugotavlja, da je za družinske kmetije značilno, da se medgeneracijsko prenašajo znotraj družine, s čimer se na otroke prenaša tudi gospodarska usmerjenost staršev. Zaradi te značilnosti avtor domneva, da na nasledstvo na kmetijah pomembno vplivajo prepričanja, mnenja in dojetanje gospodarjev. Izkazalo se je, da lahko gospodar s pozitivno naravnostjo in z dobrim mnenjem o kmetiji pomembno vpliva na to, ali se bo potencialni naslednik odločil za prevzem kmetije.

Sledi članek Jošta Sodnika z Vodnogospodarskega podjetja iz Kranja in Matjaža Mikoša s Fakultete za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani z naslovom 'Modeliranje drobirskega toka v hudourniškem območju Hrenovec nad Kropo'. Tudi ta članek nadaljuje preteklo usmerjenost revije, v kateri je proučevanje naravnih nesreč zastopano kar z desetino vseh prispevkov; če tem dodamo še prispevke s področja proučevanja poplavnih območij, pa je njihova zastopanost skoraj petino. V zadnjih letnikih revije je že bilo predstavljeno modeliranje nekaterih geomorfnih procesov (zemeljskih plazov (letnik 44-2; 47-2), skalnih podorov (letnik 44-2; 45-2)), prav tako pa sta avtorja s sodelavci že predstavljala problematiko drobirskih tokov v Slovenji (letnik 46-1; 47-2). Tokrat sta se avtorja lotila modeliranja gibanja drobirskega toka na območju Hrenovec nad Kropo, kjer je med neurjem 18. 9. 2007 že nastal drobirski tok. Modelirala sta drobirske tokove s prostornino 50.000 m³ s pomočjo modela Flo-2D. Ti se po enem od scenarijev lahko sprožijo ob padavinah s 100-letno povratno dobo, po drugem pa tudi pri takšnih padavinah, kot so bile med neurjem 18. 9. 2007. Izračuni kažejo na možne katastrofalne posledice za Kropo, ki so lahko precej večje, kakor so bile ob omenjenem neurju.

Sledi prispevek Jurija Senegačnika z založbe Modrijan z naslovom 'Obseg in vsebina prikaza geografije Evrope v šolskih učbenikih evropskih držav'. Če smo pri predhodnih dveh člankih ugotovili, da nadaljujeta revijino tradicijo, pa lahko pri tem zapišemo, da začena novo, saj gre za prvi prispevek s področja didaktike geografije in proučevanja učbenikov. Avtor v članku ugotavlja v kakšnem obsegu in s katerimi vsebinami se evropski učbeniki lotevajo geografije Evrope. Prikazane so precejšnje razlike med učbeniki za nižjo in višjo starostno stopnjo kot tudi razlike med učbeniki evropskega zahoda in vzhoda.

Slika: Pregled zastopanosti posameznih vej geografije v petdesetih letnikih revije po deležih (%).

Peti članek odraža vse večjo mednarodno vpetost revije, saj v zadnjih letih, predvsem po vključitvi v *Science Citation Index Expanded*, število tujih člankov hitro narašča. Članek z naslovom 'Sodobni problemi pri preučevanju prebivalstva v Vojvodini' so napisali Branislav Djurdjev, Daniela Arsenović in Aleksandra Dragin z Naravoslovno-matematične fakultete Univerze u Novem Sadu (Srbija). V prispevku obravnavajo več problemov, ki otežujejo preučevanje prebivalstva v Vojvodini: preložitev datuma popisa na leto 2002, spremembe definicije stalnega prebivalstva, različne definicije pri razpoložljivih podatkih tekoče statistike, spremembo definicije mesta, spremembo skupnega števila naselij, manjše število razpoložljivih podatkov tekoče statistike, izostanek biltena s tekočo statistiko, izostanek registra prebivalstva in neobstoj regionalne ustanove za preučevanje prebivalstva.

Zadnji (šesti) prispevek z naslovom 'Upravljaljska sposobnost slovenskih občin na področju prostorskega načrtovanja' je napisala Naja Marot z Urbanističnega inštituta Republike Slovenije. Prostorsko načrtovanje je v petdesetih letnikih revije zastopano le z 2,3 % prispevkov. Avtorica v članku ugotavlja, kakšni pogoji obstajajo v naših občinah za izvajanje prostorske zakonodaje, ter kakšna je njihova upravljaljska sposobnost za prostorsko načrtovanje, saj se le-ta razlikuje glede na velikost občin.

Kot vsi letniki revije od leta 1995 (letnik 35) je tudi tokratni prosto dostopen na spletni strani: <http://ags.zrc-sazu.si/>. Poleg tega je revija dostopna še prek nekaterih drugih spletnih portalov: *Geoscience e-Journals* (<http://paleopolis.rediris.es/geosciences/>), *Google scholar* (<http://scholar.google.si/>) in *EBSCOhost* (<http://www.ebscohost.com/>) ter v direktoriju prosto dostopnih znanstvenih revij DOAJ (*Directory of open-access journals*) v Digitalni knjižnici Slovenije (<http://www.dlib.si>).

Matija Zorn

